

רב סבלפסקי

שואלין ודורשין קודם פסח ל' יום 27.

1. פסחים ו. "הני שלשים יום מאי עבודתייהו" עד ו: "אמר רב יהודה אמר רב הבודק צריך שיבטל"

הני שלשים יום מאי עבודתייהו? - כדתניא: שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום, רבן שמעון בן גמליאל אומר: שתי שבתות. מאי טעמא דתנא קמא שהרי משה עומד בפסח ראשון ומזהיר על הפסח שני, שנאמר אויעשו בני ישראל את הפסח במועדו, וכתוב בויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם. ורבן שמעון בן גמליאל? אמר לך: אידי דאיירי במילי דפסחא, מסיק להו לכל מילי דפסחא. מאי טעמא דרבן שמעון בן גמליאל? שהרי משה עומד בראש החדש ומזהיר על הפסח, שנאמר גהחדש הזה לכם ראש חדשים, וכתוב דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשר לחדש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבת וגו'. ממאי דבריש ירחא קאי? דילמא בארבעה בירחא או בחמשה בירחא קאי! - אלא אמר רבה בר שמי משמיה דרבינא: מהכא, דוידבר ה' אל משה במדבר סיני בשנה השנית... בחדש הראשון, וכתוב: הויעשו בני ישראל את הפסח במועדו. - הכא נמי, ממאי דבריש ירחא קאי? דילמא בארבעה בירחא או בחמשה בירחא קאי! - אמר רב נחמן בר יצחק: אתיא מדבר ממדבר. כתיב הכא במדבר סיני וכתוב התם ווידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני. מה להלן בראש חדש - אף כאן בראש חדש. - וניכתוב ברישא דחדש ראשון, והדר ניכתוב דחדש שני! - אמר רב מנשיא בר תחליפא משמיה דרב: זאת אומרת אין מוקדם ומאוחר בתורה. - אמר רב פפא: לא אמרן אלא בתרי ענייני, אבל בחד עניינא, מאי דמוקדם - מוקדם, ומאי דמאוחר - מאוחר. דאי לא תימא הכי - כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט דילמא פרט וכלל הוא. ותו, פרט וכלל - נעשה כלל מוסף על הפרט דילמא כלל ופרט הוא. - אי הכי, אפילו בתרי ענייני נמי! הניחא למאן דאמר: כלל ופרט המרוחקין זה מזה - אין דנין אותו בכלל ופרט - שפיר. אלא למאן דאמר דנין, מאי איכא למימר? - אפילו למאן דאמר דנין, הני מילי - בחד עניינא, אבל בתרי ענייני - אין דנין.

2. מגילה לב. "וידבר משה" עד סוף המסכתא

וידבר משה את מעדי ה' אל בני ישראל, מצותן שיהיו קורין אותן כל אחד ואחד בזמנו. תנו רבנן: משה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין בענינו של יום, הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת, הלכות חג בחג. הדרן עלך בני העיר וסליקא לה מסכת מגילה.

3. ר"ן מגילה ב: (בדפי הרי"ף) ד"ה פורים "משה תיקן להם לישראל" עד "אבל מקרא

מגילה"

משה תקן להם לישראל שיהיו שואלין ודורשין בענינו של יום הלכות פסח וכו'. כלומר ששואלין ומפרשין הלכותיהן והא דאמרינן בעלמא שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח ל' יום ההוא ענינא אחרניא הוא דלאו למימר דמחייבין מהאי זימנא לדרוש בהלכות פסח אלא לומר שהשואל בהם בבית המדרש באותו זמן מיקרי שואל כענין דקי"ל בשני תלמידים שואלין שאם אחד שואל כענין ואחד שלא כענין שנזקקין תחלה לשואל כענין:

4. מגילה ד. "ואמר רב יהושע בן לוי פורים שחל" עד "ואריב" ל חייב אדם לקרות"

ואמר רבי יהושע בן לוי: פורים שחל להיות בשבת - שואלין ודורשין בענינו של יום. - מאי אריא פורים? אפילו יום טוב נמי, דתניא: משה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין בענינו של יום: הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת והלכות חג בחג. - פורים איצטריכא ליה. מהו דתימא: נגזור משום דרבה, קא משמע לן.

5. תוס' מגילה ד. ד"ה מאי

מאי איריא פורים אפילו י"ט נמי - נראה לי דה"פ מאי איריא פורים דאין דורשין בו מקודם לכן שלשים יום דמשום הכי לידרוש בו ביום אפילו בי"ט דדרשין שלשים יום לפניו ואפילו הכי דורשין בו ביום כדתניא (לקמן לב.) וידבר משה את מועדי ה' וכו'.

6. רשב"א מגילה ד. ד"ה מאי אריא

מאי איריא פורים אפי' י"ט נמי. פי' בתוס' מאי איריא פורים שאין דורשין קודם לכן ל' יום אלא אפי' י"ט שדורשין קודם לו ל' יום אפילו הכי דורשין בו ביומו וכדתניא, ונראה מתוך דבריהם דהא דתניא אחריתי שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח ל' יום היינו לדרוש בהלכותיו מאותו זמן וההיא קא מצרכה לדרוש בהלכותיו קודם לו ל' יום והא דהכא קא מצרכה לחזור ולדרוש בהם פעם שנית בזמנו ממש, וסימן לדבר [עי' רש"י שמות י"ט] מזרזין לאדם קודם מעשה ובשעת מעשה, ואני שמעתי דההיא דל' יום לשאול ולא לדרוש ונפקא מינה לאותה ששנינו (אבות פ"ה) תלמיד חכם שואל כענין ומשיב כהלכה לומר שאינו שואל לעולם אלא בענין הראוי באותו זמן וכיון שהוא סמוך שלשים יום לפסח הרי נכנס בתוך זמנו של פסח וכל השואל בהן בענין הפסח שואל הוא כענין, שהרי משה עומד בפסח ראשון ומזהיר על פסח שני על ידי שאלת האנשים אשר היו טמאים לנפש אדם, ופי' מחזור הוא, וכן נראה לי מן התוספתא דתניא התם בריש פ' שלישי דמכלתין שואלין בהלכות הפסח בפסח הלכות עצרת בעצרת הלכות החג בחג, בבית הוועד שואלין הלכות הפסח קודם לפסח ל' יום רשב"ג אומר אין פחות משתי שבתות ע"כ, אלמא ההיא דל' יום לשאלת בית הוועד היא שנויה, ולפי פי' זה הכא ה"ק מאי איריא פורים דקס"ד דהא דר' יהושע בן לוי משום דכיון דאין קורין בו ביום את המגלה וליכא פרסומי ניסא בו ביום משום הכי מצריך לדרוש בו ביום בהלכותיו כדי לפרסם ניסו בפה ביומו ומאי איריא פורים אפי' י"ט נמי שאנו מתעסקין בו ונוהגין בו קדש אפילו כן שואלין ודורשין בו ביומו כנ"ל

7. בית יוסף אורח חיים תכט (עמוד ש' בטור מכון ירושלים) "והא כתניא דשואלין בהלכות

פסח" עד "ובסוכות יום או יומיים"

והא דתניא ששואלין בהלכות פסח בפסח והלכות חג בחג היינו לדרוש בטעמים שבעבורם נצטוינו במועד ההוא וגם כן לדרוש בדברים שאסור ומותר לעשות ביו"ט ותדע דדומיא דעצרת קתני שאין בו הלכות אחרות אלא אלו וכן שואלין בפסח וחג לא קאמר אלא על הלכות אלו אבל שאר הלכות קודם לכן שואלין ודורשין בהם קודם לפסח שלשים יום קודם

8. ב"ח אורח חיים תכט (עמוד ש' בטור מכון ירושלים) "ומ"ש בברייתא הלכות פסח בפסח"

עד "כי לא על רחיצה נאמר

ומ"ש בברייתא הלכות פסח בפסח רצונו לומר סמוך לפסח וכן הלכות חג בחג וכו' סמוך לחג וסמוך

לעצרת שואלין ודורשין בהלכותיהן וכי הא דאמרינן בראש השנה (טז ב) חייב אדם לטהר עצמו ברגל פירושו ערב הרגל ולא ברגל עצמו

9. ביאור הלכה תכט:א ד"ה שואלין "והנה בחק יעקב בעיר" עד "אמנם באחיה רבה"

והנה בח"י העיר דבר חדש לתרץ בזה קושית כל האחרונים דאיתא בירושלמי פ"א דפסחים ה"א שואלין בהלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת הלכות חג בחג בבית ועד שואלין קודם לשלשים יום וכן איתא ג"כ בתוספתא דמגילה [וז"ל הפ"מ שם שואלין בהלכות פסח בפסח. כ"א ואחד בביתו אבל בבית ועד שמתקבצין הרבה בביה"מ ללמוד שואלין קודם לשלשים יום] וכן הפ"מ שם ג"כ כתב דהא דסוף פרק בני העיר שלא בבית ועד קמיירי דהיינו לכל אחד ואחד בביתו והא דשלשים יום קודם היינו בבית הועד וכעין של משה דהיינו בבית הועד

10. רמב"ם הל' תפילה יג:ח

מפסיקין למועדות וליום הכפורים וקוראין בענין המועד לא בסדר שבת, ומשה תיקן להם לישראל שיהו קוראין בכל מועד ענינו, ושואלין ודורשין בענינו של יום בכל מועד ומועד, ומה הן קורין, בפסח בפרשת מועדות שבתורת כהנים, וכבר נהגו העם לקרות ביום ראשון ה משכו וקחו לכם ומפטירין בפסח גלגל, וביום טוב שני שור או כשב ומפטירין בפסח יאשיהו, בשלישי קדש לי כל בכור, ברביעי אם כסף תלוה, בחמישי פסל לך, בששי ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו, ביום טוב אחרון ויהי בשלח עד סוף השירה עד כי אני ה' רופאך ומפטירין וידבר דוד, ובשמיני ו כל הבכור ומפטירין עוד היום.

11. עבודה זרה ה: "ג' ימים אסור לשאת" עד "האי מיבעי ליה"

ג' ימים אסור לשאת ולתת עמהם וכו'. ומי בעינן כולי האי? והתנן: בארבעה פרקים בשנה, המוכר בהמה לחבירו צריך להודיעו אמה מכרתי לשחוט בתה מכרתי לשחוט, ואלו הן: עיו"ט האחרון של חג, עיו"ט הראשון של פסח, וערב עצרת, וערב ר"ה, וכדברי ר' יוסי הגלילי - אף ערב יוה"כ בגליל! התם דלאכילה סגיא בחד יומא, הכא דלהקרבה בעינן תלתא יומי. ולהקרבה סגי בתלתא יומי? (והתנן) +מסורת הש"ס: [והתניא]:+ שואלין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום, רשב"ג אומר: שתי שבתות! אנן דשכיחי מומין דפסלי אפילו בדוקין שבעין - בעינן תלתין יומין, אינהו דמחוסר אבר אית להו - בתלתא יומי סגי, דא"ר אלעזר: מנין למחוסר אבר דאסור לבני נח? דכתיב: זומכל החי מכל בשר שנים מכל וגו', אמרה תורה: הבא בהמה שחיין ראשי אברים שלה.

12. מגילה כט. "תנן התם באחד באדר" עד כט: "מאי פרשת שקלים"

תנן התם: באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים. בשלמא על הכלאים - דזמן זריעה היא, אלא על השקלים מנלן? אמר רבי טבי אמר רבי יאשיה: דאמר קרא אזאת עלת חדש בחדשו, אמרה תורה: חדש והבא קרבן מתרומה חדשה. וכיון דבניסן בעי אקרובי מתרומה חדשה, קדמינן וקרינן באחד באדר, כי היכי דליתו שקלים למקדש. כמאן - דלא כרבן שמעון בן גמליאל. דאי רבן שמעון בן גמליאל - האמר שתי שבתות, דתניא: שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום, רבן שמעון בן גמליאל אומר: שתי שבתות. - אפילו תימא רבן שמעון בן גמליאל, כיון דאמר מר: בחמשה עשר בו שולחנות יושבין במדינה, ובעשרים וחמשה יושבין במקדש - משום שולחנות קדמינן וקרינן.

13. סוכה ט. משנה ורש"י בית שמאי פוסלין**משנה**

סוכה ישנה, בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין. ואיזו היא סוכה ישנה? כל שעשאה קודם לחג שלשים יום. אבל אם עשאה לשם חג, אפילו מתחילת השנה – כשרה.

רש"י

דבעו סוכה לשמה, וזו סתם נעשית, ואילו תוך שלשים לחג הוה, כיון דשואלין בהלכות החג קודם לחג שלשים יום - סתם העושה לשם חג הוא עושה, אבל קודם שלשים - סתמא לאו לחג.

14. בית יוסף אורח חיים תכט (עמוד ש' בטור מכון ירושלים) "ועוד יש לומר דדיני פסח על כל**פנים" עד "והא דתניא ששואלין בהלכות פסח בפסח"**

ועוד יש לומר דדיני פסח על כל פנים צריך להודיעם לעם קודם לפסח שלשים יום כדי שיהיה להם שהות רב להתעסק בטחינת החיטים ואפיית מצה והגעלת כלים וביעור חמץ דאילו בפסח לית להו תקנתא אי לא עבדו להו כהלכתייהו מקמי הכי מה שאין כן בשאר מועדים דבעצרת ליכא דינים יותר מבשאר יו"ט ובסוכות אף על גב דאיכא מצות סוכה ולולב אין צריך ללמוד בהם כל כך דינים דאפילו סוכת גנב"ך ורקב"ש כשרה (סוכה ח:): ובדפנות סגי בשתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח (שם ו:): ולולבים ואתרוגים רובם כשרים ועוד שאין טרחת סוכה ולולב מרובה ודיין להתעסק בהם בערב החג ומשום הכי לא בעי לשאול ולדרוש בהלכותיו כל כך זמן קודם